

ИСТОРИЈА ПРАВА

Проф. др Драган Николић

ПРЕДАВАЊА

VI недеља:

НЕМАЧКА

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ПОЛИЦЕНТРИЧНОСТ ИЗВОРА
ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ПОЛИЦЕНТРИЧАН КАРАКТЕР
САМЕ ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ:

СЛАБА ЦАРСКА ВЛАСТ : ЈАКА
ВЛАСТ КРУПНИХ ЛОКАЛНИХ
ФЕУДАЛАЦА

- ЛАНДРЕХТ
- ГРАДСКО ПРАВО
- РИМСКО ПРАВО
- ЗЛАТНА БУЛА КАРЛА IV (1356)
- ОПШТЕНЕМАЧКИ К. З. КАРЛА V (1532)
- ВЕСТФАЛСКИ МИР (1648)
- КОДИФИКАЦИЈЕ ИЗ XVIII В.

- СЛАБА И НЕУСПЕШНА
ЗАКОНОДАВНА ДЕЛАТНОСТ
ВЛАДАРА (ЦАРА)
- НЕПОСТОЈАЊЕ ОПШТЕНЕМАЧКИХ
ЗАКОНА И ПРАВА ЗА ЧИТАВУ
ДРЖАВНУ ТЕРИТОРИЈУ
- НЕПОСТОЈАЊЕ ЈЕДИНСТВЕНОГ
СУДСТВА
- ЗАКОНОДАВСТВО (ПРАКТИЧНО)
САМОСТАЛНИХ ТЕРИТОРИЈАЛНО-
УПРАВНИХ ЕНТИТЕТА

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ЛАНДРЕХТ
"ЗЕМАЉСКО ПРАВО"

- СТАРО ОБИЧАЈНО ПРАВО ДОПУЊЕНО ОДЛУКАМА И УРЕДБАМА ЛОКАЛНИХ ЗЕМАЉСКИХ ВЛАДАРА
- ЊЕГОВИМ ЗАПИСИВАЊЕМ НАСТАЈУ ЗБОРНИЦИ ЛАНДРЕХТА: најпознатији је "Саксонско огледало"
- "САКСОНСКО ОГЛЕДАЛО" (1225. или 1235)
  - ПРИМЕНА НА СВЕ СЛОБОДНЕ У САКСОНИЈИ
  - I ДЕО: ГРАЂАНСКО, КРИВИЧНО, ПРОЦЕСНО и ЈАВНО ПРАВО
  - II ДЕО: САКСОНСКО ФЕУДАЛНО ПРАВО
  - ОДРЖАВАЛО ВЕЋ ПОСТОЈЕЋУ СУДСКУ ПРАКСУ
  - ТОКОМ XIV в. МНОГО ПРЕРАДА И ПРИЛАГОЂАВАЊА У ДРУГИМ НЕМАЧКИМ ЗЕМЉАМА

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ГРАДСКО ПРАВО**■ ЦАРСКИ ГРАДОВИ**

Либек, Милхаузен, Аугсбург ...

формално потчињени само цару, фактички независни и имају градско веће, своју војску, свој новац, своје судство, власт над широм околином

■ "СЛОБОДНИ ГРАДОВИ"

Мајнц, Келн, Стазбург, од XVI-XVII в. још и Хамбург,

Бремен, Нирнберг ...

ослобођени испод власти бискупа

■ КНЕЖЕВСКИ ГРАДОВИ

под влашћу феудалаца на чијој су територији

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ГРАДСКО ПРАВО

- НАЈРАЗВИЈЕНИЈИ ДЕО НЕМ. ПРАВА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ
- НЕ ПОЗНАЈЕ РАЗЛИКЕ ПО РОЂЕЊУ И НЕМА ЗАСЕБНЕ НОРМЕ ЗА СЛОБОДНЕ И НЕСЛОБОДНЕ
- РАЗНОВРСНИ ИЗВОРИ ГРАДСКОГ ПРАВА
  - Повеље владара и локалних кнежева дате градовима
  - Записивање судске праксе
  - Приватни зборници (збирке) градског права
  - Градски статuti (од XIII века)

**ВЕЋИНА НЕМАЧКИХ ГРАДОВА ПРЕУЗИМА ПРАВО
ЛИБЕКА, МАГДЕБУРГА, ХАМБУРГА или КЕЛНА**

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

РИМСКО ПРАВО

- ВЕЋ ОД XIII в. БЛАГА РЕЦЕПЦИЈА, ПРЕКО ОДГОВОРА УЧЕНИХ ПРАВНИКА НА ПИТАЊА СУДОВА
- КОЈЕ РИМСКО ПРАВО СЕ РЕЦИПИРА?
ОНО КОЈЕ САДРЖИ **GLOSSA ORDINARIA** из 1250. г.
- ПОТПУНО ОТВОРЕНА РЕЦЕПЦИЈА РИМСКОГ ПРИВАТНОГ ПРАВА ОД 1495. г. (цар Максимилијан I)
- КАМЕРАЛИСТИ (ПАНДЕКТИСТИ)
USUS MODERNUS PANDECTARUM

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ЗЛАТНА БУЛА
Карла IV Луксембуршког

1356 г.

- ПОТПУНИ ПОРАЗ ЦАРСКЕ ВЛАСТИ
- НЕМАЧКИ ЦАР КАО ИЗАБРАНИ ВЛАДАР
- ОЗАКОЊЕЊЕ ПРИВАТНИХ РАТОВА ФЕУДАЛАЦА
- ЦАРА БИРА 7 "КНЕЖЕВА ИЗБОРНИКА", КУРФИРСТА:
  - 3 НАДБИСКУПА (Келна, Мајнца и Тријера)
  - ЧЕШКИ КРАЉ
  - САКСОНСКИ ВОЈВОДА
  - БРАНДЕНБУРШКИ МАРКГРОФ
  - РАЈНСКИ ФАЛЦГРАФ

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ОПШТЕНЕМАЧКИ КРИВИЧНИ ЗАКОНИК
CONSTITUTIO CRIMINALIS CAROLINA

1532 г.

- 219 ЧЛАНОВА (100 КРИВИЧНО ПРАВО, ОСТАЛО К. ПОСТУПАК)
- СУПСИДИЈАРАН КАРАКТЕР (све до средине XVIII v.)
- ОПШТИ ПОЈМОВИ КРИВИЧНОГ ПРАВА:
ПОКУШАЈ, САУЧЕСНИШТВО, НЕХАТ ...
- КРИВИЧНА ДЕЛА ЈАСНО ОДРЕЂЕНА И
РАЗГРАНИЧЕНА
- ЦИЉ СУРОВОСТИ: ЗАСТРАШИВАЊЕ
- ЗЕМАЉСКИ ЗАКОНИЦИ ПРЕУЗИМАЈУ НЕКЕ ЊЕГОВЕ
ОДРЕДБЕ (Баварски К. З. 1751, Аустријски 1768 ...)

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ВЕСТФАЛСКИ МИР

1648 г.

- ЗНАЧАЈНЕ ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ЗА НЕМАЧКУ
- РАВНОПРАВНОСТ СВИХ ВЕРОИСПОВЕСТИ
- УВЕЋАЊЕ ИНГЕРЕНЦИЈА ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ
НАД ЦРКВОМ

коју штити, али и надзире и контролише, па чак може да прегледа одлуке и наредбе црквених власти

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У НЕМАЧКОЈ

ЗЕМАЉСКЕ КОДИФИКАЦИЈЕ

- БАВАРСКИ КРИВИЧНИ ЗАКОНИК (1751)
- БАВАРСКИ ГРАЂАНСКИ КОДЕКС (1756)
- КРИВИЧНИ ЗАКОНИК МАРИЈЕ ТЕРЕЗИЈЕ (1768)
- КРИВИЧНИ ЗАКОНИК ЈОСИФА II (1787)
- ОПШТИ ЗЕМАЉСКИ ЗАКОНИК ПРУСКЕ (1794)

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

СТВАРНО И ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

- ВЕЋИ ЗНАЧАЈ ЗАШТИТИ "ДРЖАЊА" (GEWERE)
- У ГРАДСКОМ ПРАВУ ПРИСУТНИЈА "ПРАВА СВОЈИНА"
- "ОГРАНИЧЕНА СВОЈИНА" ПРИБАВИОЦА НЕКРЕТНИНЕ
КАДА ИМА ОБАВЕЗУ ДА ПРОДАВЦУ ПЕРИОДИЧНО ИСПЛАЋУЈЕ РЕНТУ, МОЖЕ ДА ЈЕ ОТУЂУЈЕ, АЛИ ОБАВЕЗА РЕНТЕ ПРЕЛАЗИ НА НОВОГ ПРИБАВИОЦА
- ЈАКА СВЕСТ О "ПОРОДИЧНОЈ ИМОВИНИ" КАО КОЛЕКТИВНОЈ
- КОД ПРЕДАЈЕ СТВАРИ У ЗАЛОГУ, ПРЕНОСИ СЕ И СВОЈИНА
- У ГРАДСКОМ ПРАВУ У ПРИМЕНИ РИМСКО ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО
- УГОВОР О ПОКЛОНУ ЗЕМЉЕ ВЕЗИВАО СЕ ЗА ЛИЧНОСТ ПОКЛОНОПРИМЦА
ПОСЛЕ ЧИЈЕ СМРТИ СЕ ВРАЋАО ПОКЛОНОДАВЦУ

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

БРАЧНО И ПОРОДИЧНО ПРАВО

- ОБАВЕЗНА ВЕРИДБА
- VITUM - НОВАЦ ЗА СИМБОЛИЧНУ “КУПОВИНУ НЕВЕСТЕ”
- МУЖ КАО СТАРАЛАЦ ЖЕНЕ УПРАВЉА И ЊЕНОМ ИМОВИНОМ
- ОДРАСЛА ДЕЦА ПОД ВЛАШЋУ ОЦА, ЕМАНЦИПУЈУ СЕ
  1. КАД ИЗГРАДЕ СОПСТВЕНУ КУЋУ
  2. КАД СЕ И ФОРМАЛНО ОДЕЛЕ ОД РОДИТЕЉСКЕ ПОРОДИЦЕ

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

НАСЛЕДНО ПРАВО

- ДУГО НЕМА КЛАСИЧНОГ ТЕСТАМЕНТА
- ОДЕЉЕНИ СИНОВИ И УДАТЕ КЋЕРИ НЕМАЈУ НАСЛЕДНА ПРАВА
- ПОЛОЖАЈ ЖЕНЕ И КЋЕРИ ВРЛО НЕПОВОЉАН
- УМРЛИ ЈЕ “ИМАО” СВОЈ ДЕО ЗАОСТАВШТИНЕ КОЈИ СЕ ОБИЧНО ДАВАО ЦРКВИ
- “ПРАВО ОЧЕКИВАЊА НАСЛЕЂА”
- ПОД УТИЦАЈЕМ РЕЦЕПЦИЈЕ:
  1. УГОВОРИ О НАСЛЕЂИВАЊУ
  2. ЗАВЕШТАЊА У ВИДУ ЛЕГАТА КОЈА РЕАЛИЗУЈУ ТРЕЋА ЛИЦА, А НЕ НАСЛЕДНИЦИ

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

КРИВИЧНО ПРАВО

- СТАГНИРА, ПА И НАЗАДУЈЕ У ПОРЕЂЕЊУ СА К. ПРАВОМ КАРЛА ВЕЛИКОГ
  - ПРЕОВЛАДАВАЊЕ ОБИЧАЈНОГ К. ПРАВА
  - ГОЊЕЊЕ ИЗВРШИЛАЦА К. ДЕЛА ПО ПРИВАТНОЈ ИНИЦИЈАТИВИ
  - ОЖИВЕЛИ ИНСТИТУТИ САМОЗАШТИТЕ
нпр. “ПРАВО ПЕСНИЦЕ” СВЕ ДО XVI В.
- ПОЗИТИВАН УТИЦАЈ РЕЦЕПЦИЈЕ, ЦРКВЕНОГ ПРАВА И ПОРАСТА МОЋИ ГРАДОВА НА КРИВИЧНО ПРАВО:
  - ТРЕТИРАЊЕ К. ДЕЛА КАО ПОВРЕДЕ ДРУШТВЕНОГ МИРА
  - ПИСАНИМ К. ПРАВОМ (ЗАКОНСКИМ) ЗЕМАЉСКИ КНЕЖЕВИ ПОТИСКУЈУ НЕПИСАНО (ОБИЧАЈНО) КРИВИЧНО ПРАВО

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

КРИВИЧНО ПРАВО

A

ПОДЕЛА КРИВИЧНИХ ДЕЛА:

1. ПРЕСТУПИ

кажњавају се телесно, новчано или губитком части

2. ЗЛОЧИНИ

кажњавају се смрћу или сакаћењем

- УБИСТВО С ПРЕДУМИШЉАЈЕМ
- ИЗДАЈА
- ПАЉЕВИНА
- СИЛОВАЊЕ
- ПЉАЧКА
- ТРОВАЊЕ
- НАПУШТАЊЕ ХРИШЋАНСТВА

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

КРИВИЧНО ПРАВО

Б

КВАЛИФИКОВАНА ИЗВРШЕЊА СМРТНЕ КАЗНЕ:

- СПАЉИВАЊЕМ
- ДАВЉЕЊЕМ
- РАСПИЊАЊЕМ
- У CONSTITUTIO CRIMINALIS CAROLINA 1532. г. ПРОПИСАНИ ЈОШ И ЧЕРЕЧЕЊЕ, ЗАТРПАВАЊЕ, ЧУПАЊЕ МЕСА И “ВУЧЕЊЕ”

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У НЕМАЧКОЈ

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

- РАЗЛИКУЈЕ СЕ ОД ЗЕМЉЕ ДО ЗЕМЉЕ И ПО ГРАДОВИМА
- ТРИ ПРИНЦИПА К. ПОСТУПКА ПОСТАВЉА С. С. CAROLINA 1532. г.
  - ЦИЉ К. ПОСТУПКА ЈЕ ДОБИЈАЊЕ ПРИЗНАЊА ОКРИВЉЕНОГ
  - ТОРТУРА РАДИ ДОБИЈАЊА ПРИЗНАЊА ПРВА ЈЕ ПРУСКА УКИНУЛА ТОРТУТУ 1756. г.
  - СВЕ КРИВИЧНЕ ПРЕДМЕТЕ СУДОВИ РАЗМАТРАЈУ ТАЈНО У “ПИСМЕНОМ ПОСТУПКУ”

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ ПРАВА

HEMACHKI ЦАР

A

- ОТОНА I 962. г. ПАПА ЈОВАН XII У РИМУ КРУНИШЕ ТИТУЛОМ ЦАРА СВЕТОГ ЦАРСТВА
ЧИЈИ ЋЕ ЗВАНИЧНИ НАЗИВ 962-1806. БИТИ
SACRUM IMPERIUM NATIONIS GERMANICAE
(DAS HEILIGE RÖMISCHE REICH DER DEUTSCHER
NATION)

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ ПРАВА

HEMACHKI ЦАР

Б

■ ФАКТОРИ КОЈИ ОБЛИКУЈУ СЛАБУ ЦАРСКУ ВЛАСТ

- НЕПОСТОЈАЊЕ СТАБИЛНИХ ПРИХОДА НИТИ ЦАРСКЕ ВОЈСКЕ
- ОПСЕДНУТОСТ ОСВАЈАЊИМА У ИТАЛИЈИ
- СТАЛНИ ПОЛИТИЧКИ И ЕКОНОМСКИ УСТУПЦИ ФЕУДАЛЦИМА
- НЕУСПОСТАВЉАЊЕ ДОБРИХ ОДНОСА СА ГРАДОВИМА
- СУКОБИ СА ПАПСТВОМ
- ЗЛАТНА БУЛА КАРЛА IV ЛУКСЕМБУРШКОГ 1356. г.
- НЕМОГУЋНОСТ ПРИБЛИЖАВАЊА НИТИ УЈЕДНАЧАВАЊА ПРАВНИХ СИСТЕМА ЗЕМАЉА У САСТАВУ ЦАРСТВА
- ВЛАДАРСКИ АПСОЛУТИЗАМ ПОСЛЕ ВЕСТФАЛСКОГ МИРА (1648) ИЗГРАЂУЈЕ СЕ КАО АПСОЛУТИЗАМ ЛОКАЛНИХ ВЛАДАРА, А НЕ НЕМАЧКОГ ЦАРА

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ ПРАВА

РАЈХСТАГ Царевинска скупштина

- САСТАЈЕ СЕ РЕТКО (ПРОСЕЧНО НА 6 ГОДИНА)
- ЦРКВЕНИ И СВЕТОВНИ ВЕЛИКОДОСТОЈНИЦИ, ПРЕДСТАВНИЦИ РИТЕРА И ЦАРСКИХ ГРАДОВА
- ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА И ОДОБРАВАЊЕ ПОРЕЗА БЕЗ МЕХАНИЗАМА ЗА ЕФИКАСНУ ПРИМЕНУ
- ОДОБРАВАЊЕ ЦАРЕВИХ УКАЗА
- ПОЈЕДИНЕ СТРУКТУРЕ ЗАСЕДАЈУ ОДВОЈЕНО
- ЕПИЛОГ: ПОСТАО ЈЕ СРЕДСТВО ОСТВАРИВАЊА ПАРТИКУЛАРНИХ ИНТЕРЕСА

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ ПРАВА

ЛАНДТАГ Скупштина локалних сталежа

- ЈЕДИНИ ПРАВИ КОЛЕКТИВНИ ЗАКОНОДАВНИ ОРГАНИ У ЦАРСТВУ
- СВЕШТЕНСТВО, ПЛЕМСТВО И ГРАЂАНСТВО
- ПРЕДСТАВНИЦИ СТАЛЕЖА ИМАЈУ "ВЕЗАНИ МАНДАТ"
- ДО СТВАРАЊА ХОФГЕРИХТА, ИМАЛИ И СУДСКЕ НАДЛЕЖНОСТИ
- ДЕЛИМИЧНО ОГРАНИЧАВАЛИ ВЛАСТ ЗЕМАЉСКИХ КНЕЖЕВА (ВОЈВОДА) КОД:
  - ДОНОШЕЊА ИЛИ ИЗМЕНА ЗАКОНА
  - РАСПИСИВАЊА ПОРЕЗА
  - ОДЛУЧИВАЊА О ИЗБОРУ ВИШИХ ЧИНОВНИКА КНЕЖЕВИНА

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ ПРАВА

РАЈХСКАМЕРГЕРИХТ Царски (империјски) суд

- **ОСНИВА ГА МАКСИМИЛИЈАН I (1495) СА ЦИЉЕМ ДА:**
  1. ПРЕВАЗИЛАЗИ (КРОЗ СУДСКУ ПРАКСУ) ПРАВНИ ПРАКТИКУЛАРИЗАМ
  2. ПОСРЕДНО (ПРЕКО СУДСКЕ ФУНКЦИЈЕ) УЗДИГНЕ ЦАРСКИ УГЛЕД
- **САСТАВЉЕН ОД РИТЕРА И ДОКТОРА ПРАВА**
- **СУДИ КАО:**
  1. ПРВОСТЕПЕНИ СУД (ЗА ЦАРСКЕ ПОДАНИКЕ)
  2. ДРУГОСТЕПЕНИ СУД (ПО ЖАЛБАМА НА ПРЕСУДЕ СУДОВА КНЕЖЕВИНА)
- **У ГРАЂАНСКОПРАВНИМ СПОРОВИМА ИНСИСТИРА НА ПРИМЕНИ "ОПШТЕГ ПРАВА" (ПО СХВАТАЊУ СУДА ТО ЈЕ РИМСКО ПРАВО АКУРЗИЈЕВЕ ГЛОСЕ ИЗ 1250.г.)**

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ ПРАВА

МИНИСТЕРИЈАЛИ

- НАЗИВ НАСЛЕЂЕН ИЗ ФРАНЧКЕ
MINISTERIUM - СЛУЖБА, ДУЖНОСТ
- У ВРЕМЕ ХЕНРИХА III (1039-1056): ЉУДИ КОЈЕ ЈЕ СА СВОЈИХ ПОСЕДА У ШВАБИЈИ ДОВОДИО У ТИРИГНИЈУ И САКСОНИЈУ, ДАВАО ИМ ЗЕМЉУ, НЕКЕ СЛУЖБЕ И ТАКО ВЕЗИВАО ЗА СЕБЕ
- НАЈВЕЋИ ЗНАЧАЈ ИМАЈУ У XII-XIII ВЕКУ
- УКОЛИКО СУ ПОТИЦАЛИ ИЗ СЕЉАЧКИХ РЕДОВА, ДОБИЈАЛИ СУ ЛИЧНУ СЛОБОДУ
- ИЗ ЊИХОВИХ РЕДОВА, ПОЈЕДИНЦИ СУ КАСНИЈЕ ПОСТАЈАЛИ И ВИТЕЗОВИ